THE IMPORTANCE OF THE WORLD KIDNEY DAY WORLD KIDNEY DAY – 11 MARCH 2021 – LIVING WELL WITH KIDNEY DISEASE

Momir H. Polenakovic¹, Saso Dohcevic²,
Irena Rambabova-Bushljetik³, Dusko Gjorgjievski⁴, Goce Spasovski³

¹ Macedonian Academy of Sciences and Arts Skopje, N. Macedonia

² Department of Urology, Medical Faculty, University of Ss. Cyril and Methodius, Skopje, N. Macedonia

³ Department of Nephrology, Medical Faculty, University of Ss. Cyril and Methodius, Skopje, N. Macedonia

⁴ Association of Renal Patients “Nefron”, Skopje

Corresponding author: Momir H. Polenakovic, Macedonian Academy of Sciences and Arts, Blvd. Krste Misirkov 2, Skopje, N. Macedonia, e-mail: momir@manu.edu.mk

ABSTRACT

World Kidney Day (WKD) is a global campaign to raise awareness of the importance of our kidneys to overall health and to reduce the frequency and impact of kidney disease and associated health problems worldwide. Kidney disease is a non-communicable disease (NCD) and currently affects around 850 million people worldwide. One in ten adults has chronic kidney disease (CKD). The global burden of CKD is increasing, and is projected to become the 5th most common cause of years of life lost globally by 2040. CKD is a major cause of catastrophic health expenditure. The costs of dialysis and transplantation consume 2–3% of the annual healthcare budget in high-income countries. Crucially, kidney disease can be prevented and progression to end-stage kidney disease can be delayed with appropriate access to basic diagnostics and early treatment. This year World Kidney Day continues to raise awareness of the increasing burden of kidney diseases worldwide and to strive for kidney health for everyone, everywhere. During the pandemic with COVID 19 patients kidneys are also damaged, apart from the respiratory tract and other organs. It can lead to an increase in acute renal failure and consequent chronic kidney insufficiency, as well as number of deaths. Therefore, it is important to evaluate the renal function in each patient with COVID 19 virus. In the Republic of North Macedonia from 2006 to present day nephrologists and other medical personnel devoted to the early diagnosis, prevention and treatment of renal disease have participated in the activities of the World Kidney Day. These activities were supported by the Macedonian Society of Nephrology, Dialysis, Transplantation and Artificial Organs, the Department of Nephrology at the Medical Faculty, the Macedonian Academy of Sciences and Arts, the Government of the Republic of North Macedonia, non-governmental nephrology organizations (NEFRON) and the media. There were lectures and presentation devoted to the various theme of the WKD, publications in journals, as well as activities for examination of the renal function of patients in the medical centers. The activities during the WKD contributed to the improvement of the nephrological protection of the citizens of the Republic of N. Macedonia.

Keywords: World Kidney Day, kidney disease, early diagnosis, prevention, therapy

WKD is a joint initiative of the International Society of Nephrology (ISN) and the International Federation of Kidney Foundation (IFKF) and is endorsed by various professional and patient's organizations, including the American Nephrology Nurses Association (ANNA). WKD is held every year, on the second Thursday of March, starting since 2006.

“Kidney disease is a non-communicable disease (NCD) and currently affects around 850 million people worldwide. One in ten adults has chronic kidney disease (CKD). The global burden of CKD is increasing, and is projected to become the 5th most common cause of years of life lost globally by 2040. CKD is a major cause of catastrophic health expenditure. The costs of dialysis

and transplantation consume 2–3% of the annual healthcare budget in high-income countries. Crucially, kidney disease can be prevented and progression to end-stage kidney disease can be delayed with appropriate access to basic diagnostics and early treatment. This year World Kidney Day continues to raise awareness of the increasing burden of kidney diseases worldwide and to strive for kidney health for everyone, everywhere” [2].

During the pandemic with COVID 19 patients kidneys are also damaged, apart from the respiratory tract and other organs. It can lead to an increase in acute renal failure and consequent chronic kidney insufficiency, as well as number of deaths [3, 4]. Therefore, it is important to evaluate the renal function in each patient with COVID 19 virus.

World Kidney Day initiative started in 2006 and has not stopped growing ever since. Every year, the campaign highlights a particular theme.

HISTORY OF WORLD KIDNEY DAY

- **2020** Kidney Health for Everyone Everywhere – from **Prevention to Detection** and Equitable Access to Care
- **2019** Kidney Health for Everyone, Everywhere
- **2018** Kidneys & Women’s Health. Include, Value, Empower
- **2017** Kidney Disease & Obesity – Healthy Lifestyle for Healthy Kidneys
- **2016** Kidney Disease & Children – Act Early to Prevent It!
- **2015** Kidney Health for All
- **2014** Chronic Kidney Disease (CKD) and aging
- **2013** Kidneys for Life – Stop Kidney Attack!
- **2012** Donate – Kidneys for Life – Receive
- **2011** Protect your kidneys: Save your heart
- **2010** Protect your kidneys: Control diabetes
- **2009** Protect your kidneys: Keep your pressure down
- **2008** Your amazing kidneys!
- **2007** CKD: Common, harmful and treatable
- **2006** Are your kidneys OK?

We are enclosing the invitation from the President of ISN, Bill Couser, to Dr. Polenakovic

and other medical staff to participate in the activities of the first World Kidney Day, on 9 March 2006 (Fig. 1).

As we mentioned this year World Kidney Day is devoted to Living Well with Kidney Disease.

We enclose the announcement of the Organizer of the World Kidney Day 2021:

“Being diagnosed with kidney disease can be a huge challenge, both for the patients and those people around them. Its diagnosis and management, particularly in advanced stages of kidney disease, impacts severely upon their lives by reducing their, and that of family and friends, ability to participate in everyday activities like work, travel and socializing whilst causing numerous problematic side effects – e.g. fatigue, pain, depression, cognitive impairment, gastrointestinal and sleep problems.

The current status quo in kidney disease management and treatment aims to prolong longevity by preserving, restoring or substituting kidney function and delivering relief from kidney failure regardless of the efficacy for overall kidney disease management. This disease-centric approach may be inadequate as it does not satisfactorily reflect patients’ priorities and values. People living with kidney disease tend to, above all, be able to live well, maintain their role and social functioning, whilst maintaining some semblance of normality and a sense of control over their health and wellbeing. The status quo approach also removes patients’ agency as they lack meaningful involvement in the management and treatment of their disease. This in turn leads to patients frequently perceiving treatment as being imposed, punitive and out of their control. For patients to be more content, engaged and constructive with regard to their treatment, and thereby improving clinical outcomes, they need to feel that their symptoms are effectively managed and to be intrinsically motivated to become active participants in their treatment. Ensuing life participation is equally important for both patients and their care-partners, as opposed to feeling consumed and constrained by the current approach to treating kidney disease.

The World Kidney Day Steering Committee has declared 2021 the year of “Living Well with Kidney Disease”. This has been done in order to both increase education and awareness about effective symptom management and patient empowerment, with the ultimate goal

Fig. 1.

of encouraging life participation. Whilst effective measures to prevent kidney disease and its progression are important, patients with kidney disease – including those who depend on dialysis and transplantation – and their care-partners should also feel supported, especially during pandemics and other challenging periods, by the concerted efforts of kidney care communities.

The World Kidney Day Steering Committee calls for the inclusion of life participation as a key focus in the care of patients with CKD and as a building block towards delivering the ultimate goal of living well with kidney disease.

Moreover,

- Patients with CKD and their family members or other care-partners should be *empowered* to achieve the health outcomes and life goals that are meaningful and important to them. This will require patients to understand their role, to have the necessary knowledge to be able to engage with clinicians in shared decision-making, as well as developing the skills and support for effective self-management.
- We further advocate for strengthened *partnership* with patients in the development, implementation and evaluation of interventions for practice and policy settings that enable patients to live well. This needs to be supported by consistent, accessible and meaningful communication.
- We also call for greater emphasis on a *strengths-based approach* which encompasses strategies to support patient resilience, harness social connections, build patient awareness and knowledge, facilitate access to support, and establish confidence and control in self-management.
- We call for more effective and more integrated and holistic *symptom management* for all patients with kidney disease beyond traditional kidney therapies including effective

strategies to identify and manage symptoms that cause suffering including pain, sleep issues, anxiety, depression, stress, mobility, frailty, and others and ask for more education and management strategies to alleviate these symptoms so that patients and their care-partners can have a better health-related quality of life.

We must move beyond the status quo and advance patient-centeredness in research, practice and policy. Patient empowerment, partnership and improved communications, combined with a paradigm shift towards a strengths-based approach to care, can inspire confidence and hope in patients that they can live well with CKD” [5].

In the Republic of N. Macedonia since 2006 to present day nephrologists and other medical personnel devoted to the early diagnosis, prevention and treatment of renal disease have participated in the activities of the World Kidney Day. These activities were supported by the Macedonian Society of Nephrology, Dialysis, Transplantation and Artificial Organs, the Department of Nephrology at the Medical Faculty, the Macedonian Academy of Sciences and Arts, the Government of the Republic of Macedonia, non-governmental nephrology organizations (NEFRON) and the media. There were lectures and presentation devoted to the various theme of the WKD, publications in journals, as well as activities for examination of the renal function of patients in medical centers.

In the Republic of N. Macedonia the nephrology care is organized by the University Department of Nephrology at the Medical Faculty of the University of Ss. Cyril and Methodius in Skopje, as well as a well-organized centers for dialysis throughout the whole country.

Table 1. *Centers for dialysis in the Republic of North Macedonia in 2019 [6]*

No.	Dialysis Center	Number of patients
	Department of Nephrology, Medical Faculty, Skopje	33
	Hemodialysis Center, General Hospital “8. September”, Skopje	62
	Special hospital for nephrology and hemodialysis DIAMED – Gjorche Petrov, Skopje	119
	DIAMED – Zelezara, Skopje	132
	DIAMED – Vizbegovo, Skopje	215
	DIAMED – Delchevo	32
	DIAMED – Gevgelija	36
	DIAMED – Shtip	43
	DIAMED – Kochani	50
	DIAMED – Strumica	80
	DIAMED – Kumanovo	84
	DIAMED – Kriva Palanka	28
	Nephrology Center, Struga	120
	Peritoneal dialysis	17
	Home dialysis	1
	Sistina Nephroplus, Tetovo	154
	Sistina Nephroplus, Gostivar	75
	Sistina Nephroplus, Debar	21
	Sistina Nephroplus, Struga	15
	Sistina Nephroplus, Ohrid	40
	Sistina Nephroplus, Kichevo	32
	Sistina Nephroplus, Bitola	69
	Sistina Nephroplus, Prilep	69
	Sistina Nephroplus, Kavadarci	45
	Sistina Nephroplus, Veles	47
TOTAL		1619

Fig. 2.

*Editorial comments***WHY DO WE NEED A WORLD KIDNEY DAY?**

Newer information and scientific evidence have given persuasive proof that there is more kidney disease than had been thought. Developed countries worldwide treat more than 1.000.000 individuals yearly and as many as 250.000 new cases each year (1). In the United States and the Netherlands, it is estimated that 6,5% to 10% of the general population suffer from some degree of kidney disease and are therefore at increased risk of preventable cardiovascular disease and renal failure. Kidney disease is increasing rapidly in the developing world along with the prevalence of diabetes and hypertension. However, since dialysis and transplantation are both costly procedures, neither is available to the vast majority of people living outside the developed world.

The world needs a kidney day to draw global attention to the increasing global pandemic of kidney and associated cardiovascular disease. Therefore, the International Society of Nephrology (ISN) and the International Federation of Kidney Foundations (IFKF) jointly have proposed that a **World Kidney Day (WKD) be established on the second Thursday in March each year**. It was launched on Thursday, March 9, 2006, and will be fully inaugurated on Thursday, March 8, 2007. The European Renal Association/European Dialysis and Transplantation Association (ERA/EDTA) has joined this initiative promoting a concept of the European Kidney Health Alliance, as an alliance of patients, professionals and foundations to increase awareness of chronic kidney disease in Europe which is common, harmful and treatable. However, the global aim of the WKD establishment is to broadcast the message about kidney disease to government health officials, general physicians, allied health professionals, individuals and families. In addition, it is an opportunity to demonstrate that a coordinated and successful community effort on behalf of kidney patients can produce positive results so that other national kidney communities can also form similar partnerships and achieve the best results on the respective local and regional levels.

Worldwide, most of the individuals with chronic kidney disease or hypertension are not diagnosed until long after the illness has developed. Moreover, when they are diagnosed, they, too, often are treated suboptimally or not at all. In most parts of the world, once end-stage kidney failure occurs, patients do not have access to maintenance hemodialysis treatment or kidney transplantation and simply die.

For these reasons, it is time to speak up and to speak clearly, because the extent and severity of kidney disease has not been appreciated for a long time. Moreover, the availability of easy methods for early detection and the proven benefits of preventive therapy are not widely known. A day when attention to kidney disease is brought to the world's population is timely. It could also serve as a day to express appreciation for the billions of dollars of support for a disease that currently requires high-technology treatment.

However, as kidney disease is easy to detect with simple, routinely available tests (serum creatinine and urine albumin), both chronic kidney disease and the potential associated cardiovascular complications can be prevented and effectively treated with intensive blood pressure control, glucose control in diabetes patients, lipid-lowering medications, and the use of kidney-protective medication such as angiotensin-converting enzyme inhibitors or angiotensin receptor blockers.

Prevention and slowing the progression of chronic kidney diseases are the only rational public health approaches to addressing the ever-increasing number of patients with end-stage renal disease and reducing the associated cardiovascular risk in these patients (2,3).

The public health mandate is clear for governments: detection and prevention are the most cost-effective methods to address chronic kidney disease and its impact on diabetes and cardiovascular disease. Early referral to nephrologists for more complete assessment of

intervention, as well as other preventive care measures including influenza vaccinations and pneumococcal vaccinations are needed to reduce hospitalization rates for infections complications that are four times higher in patients suffering from chronic kidney disease (4). Detection efforts center on accurate measurements of serum creatinine and albumin in the urine in the estimating equation to assess the level of kidney disease. Strategies to standardize these measurements should become a global priority.

A World Kidney Day could play an important role in educating physicians and the public about prevention and treatment of kidney disease.

Full imagination of the World Kidney Day will be on March 8, 2007. It will be vital that all nephrologists from the Balkan Peninsula become involved as well as in the whole world.

Media attention, interviews with affected patients, community awareness programs and professional education efforts – they all create awareness that affects public attitudes and behaviors towards prevention and early treatment of the specific disease being profiled.

The kidney disease, with its devastating consequences when left untreated is the one that would benefit from this type of public exposure. The challenge is great, but the promise is even greater: by working together we can achieve a major reduction in the global burden of kidney and cardiovascular disease.

The BANTAO Journal – the official publication of the Balkan Cities Association of Nephrology, Dialysis, Transplantation and Artificial Organs is the main connection between the Balkan Nephrologists, between all members of our Association. We should publish our articles in the BANTAO Journal concerning our experiences in prevention and treatment of kidney disease.

The aim is to publish up to four issues of the Journal and to make the Journal recognizable on the Internet, Medline and Pub Med.

The World Kidney Day is a good event for better action of all nephrologists. The primary purpose of this day is to bring the kidney disease to the forefront as an issue for personal/family health and to provide information about the early symptoms and the simple clinical and laboratory test available for diagnosis.

We must act, and please do act immediately!

We invite you to publish in the BANTAO Journal and to fulfill the ideas of the World Kidney Day – March 8, 2007!

Momir Polenakovic
President of the BANTAO Association
Associated editor of the BANTAO Journal

Goce Spasovski
Secretary of the BANTAO Association
Deputy Editor of the BANTAO Journal
ERA/EDTA Ordinary Council Member

References

1. Dirks J: A world perspective on renal care: The challenges of prevention and treatment. *EDTNA ERCA J* 2005; 31: 72-74
2. US Renal Data System: USRDS 2005 Annual Data Report: Atlas of End-Stage Renal Disease in the United States. Bethesda, MD, National Institutes of Health, National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases, 2005
3. Collins AJ, Couser WS, Dirks JH, et al.: Special Announcement World Kidney Day: An Idea Whose Time Has Come. *Kidney Int*, 2006; 69: 781-782
4. US Renal Data System: USRDS 2004 Annual Data Report: Atlas of End-Stage Renal Disease in the United States. Bethesda, MD, National Institutes of Health, National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases, 2004

Fig. 3.

Fig. 4.

Since 2006 when WKD was inaugurated, each year in R. N. Macedonia the idea and the program of the WKD have been regularly realized.

It was occurring in cooperation with the medical workers and citizens to improve the knowledge about the work of the kidney, and the investigations of their function. It has been discussed the possible kidney diseases and especially their early diagnosis, prevention and therapy.

It was also discussed about the association of CKD with hypertension, diabetes mellitus,

heart comorbidities, gender, age, obesity, smoking and other factors and disease which can damage kidney and lead to CKD.

Leaflets have been prepared about the kidneys and have been distributed to the medical workers and the citizens. The media have been informing about the importance of the work of the kidney for the whole organism, the association with other organs, and about the early diagnosis of kidney disease and prevention.

Some of the leaflets of the WKD:

- 1 од 10 возрасни луѓе имаат некоја форма на бубрежно оштетување.
- Кај луѓето со хронична бубрежна болест (ХББ) почесто се јавува висок крвен притисок, шеќерна болест, срцев и мозочен удар.
- Ризикот од прерана смрт, примарно од кардиоваскуларна болест, кај лицата со ХББ е 100 пати поголем отколку ризикот од развивање на терминална бубрежна болест.
- Хроничните бубрежни болести и кардиоваскуларните болести ќе убијат 36 милиони луѓе до 2015 година.
- ХББ може да се открие рано.
- Ако се открие рано, ХББ може да се забави и дури да се запре.

Републичко Здружение на Бубрежно Болни Граѓани
"Нефрон" – Скопје
 бул. "Климент Охридски" – Скопје
 тел/факс: 02/3225-899
 e-mail: nefron@mt.net.mk

ПРОВЕРЕТЕ, ДАЛИ Е СЕ ВО РЕД СО ВАШИТЕ БУБРЕЗИ?

Со едноставно, рутинско тестирање на моч, крв и крвен притисок може да се покажат раните знаци на бубрежна болест.

БУБРЕЖНА БОЛЕСТ: ЧЕСТА, ШТЕТНА, БОЛЕСТ ШТО СЕ ЛЕКУВА

Главната функција на нашите бубрези е да ги отстранат отровите и вишокот на вода од нашата крв. Секој ден нашите бубрези филтрираат просечно 200 литри на крв! Покрај оваа секојдневна активност, бубрезите исто така помагаат во контролата на нашиот крвен притисок, во создавањето на црвените крвни клетки и ги одржуваат нашите коски здрави.

Ако нашите бубрези постепено ја губат нивната способност за функционирање, тогаш станува збор за хронична бубрежна болест (ХББ). Тоа е "тишка" болест и често незабележителна затоа што не може да се "чувствува". Таа се уште напаѓа многу повеќе луѓе отколку што можеме да претпоставиме: студии на различни раси што живеат на различни континенти ширум светот постојано покажуваат дека 1 од 10 возрасни луѓе имаат некоја форма на бубрежно оштетување.

Кај луѓето со хронична бубрежна болест почесто се јавува висок крвен притисок, шеќерна болест, срцев и мозочен удар. Состојбата на нивните бубрези може прогресивно да се влоши до тој степен што бубрезите мора да бидат заменети. Тие лица добиваат трансплантиран бубрег или се одржуваат во живот со "дијализа" – со машина што ја прочистува нивната крв три пати неделно.

За среќа, хроничната бубрежна болест можеме да ја откриеме рано, а тоа е лесно. Со едноставно, рутинско тестирање на нашата моч, крв и крвен притисок може

да се покажат раните знаци на бубрежните проблеми.

Добрата вест е тоа што откако ги дознаеме

проблемите, можеме да ја забавиме и дури да ја запреме хроничната бубрежна болест, со земање на лекови и промена на некои животни навики.

Ризикот од прерана смрт, примарно од кардиоваскуларна болест е 100 пати поголем кај лицата со ХББ отколку ризикот од развивање на терминална бубрежна болест. Тоа значи дека раното откривање и терапија на ХББ не само што ќе го забави и запре развојот во крајниот стадиум на бубрежната болест, туку исто така значително ќе ја намали појавата на кардиоваскуларната болест, која денеска е најчеста причина за прерана смрт ширум светот.

Хроничните бубрежни болести и кардиоваскуларните болести ќе убијат 36 милиони луѓе до 2015 година.

ПРОВЕРЕТЕ, ДАЛИ Е СЕ ВО РЕД СО ВАШИТЕ БУБРЕЗИ?

Fig. 5.

Fig. 6. *Participants in the work of the WKD 2007 in the Macedonian Academy of Sciences and Arts, Skopje, R. Macedonia*

МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

ЗДРУЖЕНИЕТО НА НЕФРОЛОЗИ ПРИ МАКЕДОНСКОТО
ЛЕКАРСКО ДРУШТВО

МАКЕДОНСКОТО ЗДРУЖЕНИЕ ЗА НЕФРОЛОГИЈА, ДИЈАЛИЗА,
ТРАНСПЛАНТАЦИЈА И ВЕШТАЧКИ ОРГАНИ

имаат чест да Ве поканат на

НАУЧЕН СИМПОЗИУМ
посветен
на Светскиот ден на бубрежите

World Kidney Day
13 March 2008

Македонска академија на науките и уметностите
13 март 2008 година (четврток), 10.30 часот

ПРОГРАМА

Работно претседателство: М. Polenaković, В. Серафимоски, А. Шиколо

Поздравни обраќања

Георги Старделов, претседател на МАНУ

<p>10.30-10.45 Зошто World Kidney Day 2008? Тивка епидемија на хронични бубрежни болести! Дали сме свесни за неа?</p> <p>10.45-11.15 Бубрежните болести во Република Македонија, трендови, можности за превенција</p> <p>11.15-11.45 Скрининг за бубрежните болести открива исто така и кардиоваскуларни болести. Национална програма за превенција на бубрежните и кардиоваскуларни болести (Screening for kidney disease reveals also cardiovascular disease. National program for prevention of kidney and cardiovascular disease)</p> <p>11.45-12.15 Генетски фактори кои predisponираат кон Балканска ендемска нефропатија (Genetic factors predisposing BEN)</p> <p>12.15-12.30 Примарни гломерулопатии – што може да укаже на нивното присуство?</p> <p>12.30-12.45 Влијание на хемодијализниот третман врз исходот на синдромот на акутна бубрежна инсуфициенција</p> <p>12.45-13.15 Дискусија</p> <p>13.15-14.30 Пауза за ручек</p>	<p>М. Polenaković, Скопје</p> <p>Д. Горџев, Ф. Тоџија, В. Тилева, Скопје</p> <p>В. Стефановиќ, Ниш</p> <p>Д. Тончева, Софија</p> <p>Л. Грчевска, Скопје</p> <p>Л. Тоџија, Скопје</p>
--	--

Работно претседателство: Л. Грчевска, Л. Тоџија, Д. Горџев

<p>14.30-14.45 Превенција на анемијата кај хронична бубрежна инсуфициенција</p> <p>14.45-15.00 Ренална преоптимативна трансплантација од жив дажител – начин на решавање на проблемот со терминална уремија</p> <p>15.00-15.15 Превентивна артериовенска фистула</p> <p>15.15-15.30 Перитонеална дијализа во Република Македонија, реалност и иднина</p> <p>15.45-16.00 Васкуларни калцификати кај пациенти на хронична хемодијализа</p> <p>16.00-16.30 Дискусија</p> <p>Заклучоци</p>	<p>А. Шиколо, Скопје</p> <p>Н. Илчевски, Скопје</p> <p>А. Ончевски, Скопје</p> <p>Љ. Стојковски, Е. Шилдрова, Скопје</p> <p>В. Томаноски, Струга</p> <p>М. Polenaković, А. Шиколо, Л. Грчевска</p>
--	--

Спонзори

Fig. 7. WKD 2008

ТЕСТИРАЈТЕ СЕ ДАЛИ НОСИТЕ РИЗИК ?

- ✓ Дали имате покачен крвен притисок ?
- ✓ Дали имате дијабет ?
- ✓ Дали имате зголемена телесна тежина ?
- ✓ Дали пушите ?
- ✓ Дали сте постари од 50 години ?
- ✓ Дали имате бубрежни болни во фамилијата ?

100 земји на 6 континенти

Во акција за здрав бубрег
ПРИКЛУЧИ СЕ!

Fig. 8. WKD 2009

На иницијатива на **РЗББГ "НЕФРОН"**, а по повод Светскиот ден на бубрегот, **Министерството за здравство**, на 12.3.2009 година организира акција на бесплатно испитување на ниво на уреа и креатинин во крвта и мерење на крвниот притисок, како превентивна мерка за навремено откривање на можно оштетување на бубрезите.

Сите заинтересирани граѓани бесплатни прегледи можат да направат во следните установи:

- Клиника за нефрологија - Скопје
- Завод за нефрологија - Струга
- Центар за дијализа Железара-Скопје
- Центрите за дијализа во: Битола, Велес, Гевгелија, Гостивар, Делчево, Дебар, Кавадарци, Кочани, Куманово, Крива Паланка, Прилеп, Струмица, Тетово и Штип.

Исто така, бесплатни прегледи ќе се вршат и во следните здравствени домови:

- Здравствен дом Берово
- Здравствен дом Македонски Брод
- Здравствен дом Валаново
- Здравствен дом Вевчани
- Здравствен дом Винаца
- Здравствен дом Делчево
- Здравствен дом Демир Хисар
- Здравствен дом Кратово
- Здравствен дом Крочево
- Здравствен дом Неготино
- Здравствен дом Пехчево
- Здравствен дом Пробиштип
- Здравствен дом Радовиш
- Здравствен дом Ресен
- Здравствен дом Ростуше
- Здравствен дом Свети Николе

Почитувајте,
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Републичко здружение на
бубрежно болни граѓани "Нефрон" - Скопје
Ул. "Кочевит Овчари" бр. 586 - Скопје
Тел./Факс: 02/3220-899
e-mail: nefron@net.net.mk

Дали имате висок крвен притисок?

Бубрегот како причина и жртва на хипертензијата

Високиот крвен притисок е една од водечките причини која може сериозно да ги оштети вашите бубрези. Бубрезите играат голема улога во регулација на крвниот притисок, а високиот крвен притисок (хипертензија) ги оштетува бубрезите. Поради оваа тесна поврзаност, луѓето со висок крвен притисок се ризици група и треба да се тестираат дали развиле хронична бубрежна болест (ХББ).

Зошто крвниот притисок е битен при хроничната бубрежна болест (ХББ)?

- Колку е повисок крвниот притисок, толку снабдувањето со крв во бубрезите е помало. Со тоа структурата на бубрезите се оштетува, а се намалува нивната функција што доведува до ХББ.
- Високиот крвен притисок доведува до оштетување на бубрезите, но тој може да биде сигнал и дека оштетување на бубрезите веќе настанало.
- Подобра контрола на крвниот притисок ја забавува прогресијата на ХББ, одложувајќи ја потребата пациентот да заврши на дијализа.

Колку често е застапен високиот крвен притисок?

- Во светот околу еден милион луѓе имаат висок крвен притисок и тој број се очекува драматично да се зголеми на 1.56 милиони до 2025.
- Еден од четири случаи на целосно откажување на бубрезите е резултат на висок крвен притисок.

Што се случува со бубрезите кога имате висок крвен притисок?

- Кога бубрезите се оштетени од висок крвен притисок, тие веќе не можат ефективно да ја извршуваат својата витална функција – филтрирање на непотребните материји и течности од организмот како и продукција на есенцијални хормони како што е еритропоетинот кој ако го нема во организмот се јавува состојба на анемија.
- Кога постои состојба на анемија, срцето треба да работи посилено за да го надолупи недостигот на кислород во организмот што доведува до чувство на замор кај пациентите.
- Анемијата е директно поврзана со зголемен ризик од кардиоваскуларни заболувања кај пациентите со ХББ.

Што да направите доколку имате висок крвен притисок?

- Пациентите што имаат висок крвен притисок треба да направат испитување за да утврдат дали нивните бубрези се оштетени.
- Пациентите со ризик за развој на ХББ или кои веќе имаат ХББ треба да преземат мерки да го намалат крвниот притисок преку промена на стилот на живот и начинот на исхрана како на пример намалување на количеството на сол во исхраната, намалено консумирање на алкохол и редовни физички вежби.
- Доколку пациентите се придржуваат на препораките за промена на животниот стил и за редовно земање на лекаства, испитувањата покажале дека со регулирање на крвниот притисок се редуира ризикот од ХББ како и ризикот од дијализа или меној кардиоваскуларен настан како што се срцево или мозочен удар.

Fig. 9. WKD 2009

Me iniciativë të **ShRQSV "Nefron"**, e me rastin e Ditës botërore të veshkëve, **Ministria e shëndetësisë** me 12.03.2009 organizon aksion të ekzaminimit **falas** të nivelit të urësë dhe kreatinint në gjak dhe matjes së tensionit të gjakut, si masë parandaluese për zbulimin me kohë të dëmtimeve të mundshme të veshkëve.

Qytetarët e interesuar mund të bëjnë kontrollime falas në institucionet në vijim:

- Klinika për nefrologji – Shkup
- Enti i nefrologjisë – Struge
- Qendra e dijalizës Zhelezarë- Shkup
- Qendrat për dijalizë në: Manastir, Veles, Gjevgjeli, Gostivar, Delliçevë, Dibër, Kavadar, Koçan, Kumanovë, Kriva Palanka, Prilep, Strumicë, Tetovë dhe Shtip.

Gjithashtu kontrollime falas do të bëhen edhe në këto Shtëpi të shëndetit:

- Shtëpia e shëndetit - Berovë
- Shtëpia e shëndetit - Makedonski
- Shtëpia e shëndetit - Vallandovë
- Shtëpia e shëndetit - Vevčanë
- Shtëpia e shëndetit - Vinicë
- Shtëpia e shëndetit - Demir Hisar
- Shtëpia e shëndetit - Kratovë
- Shtëpia e shëndetit - Krushevë
- Shtëpia e shëndetit - Negotinë
- Shtëpia e shëndetit - Pochovë
- Shtëpia e shëndetit - Probištip
- Shtëpia e shëndetit - Radoviš
- Shtëpia e shëndetit - Resnjë
- Shtëpia e shëndetit - Rostushë
- Shtëpia e shëndetit - Sv. Nikollë
- Shtëpia e shëndetit - Kërçovë
- Shtëpia e shëndetit - Ohër

Nën patronazhin e

MINISTRIA E SHËNDETËSISË
Republika e Shqipërisë

Shoqata e qytetarëve me sëmundje të veshkëve "Nefron" – Shkup
Bul. "Kliment Ohridski" nr. 586 - Shkup
e-mail: nefron@net.net.mk

A keni tension të lartë të gjakut?

Veshka si shkak dhe viktimitë e hipertensionit

Tensioni i lartë i gjakut është njëri nga shkaqet kryesore që seriozisht mund të dëmtojë veshkët tuaja. Veshkët luajnë rol të rëndësishëm në rregullimin e tensionit të gjakut, ndërsa tensioni i lartë i gjakut (hipertensioni) i dëmton veshkët. Për shkak të kësaj lidhshmërie, njerëzit me tension të lartë të gjakut përbejnë grup të rrezikuar dhe duhet të testohen a kanë zhvilluar sëmundje kronike të veshkëve (SKV).

Pse tensioni i lartë i gjakut është i rëndësishëm gjatë sëmundjeve kronike të veshkëve (SKV)?

- Sa më i lartë të jetë tensioni i gjakut, furnizimi i veshkëve me gjak është më i vogël. Me këtë dëmtohet struktura e veshkëve ndërsa zvogëlohet funksioni i tyre që sjell deri te SKV.
- Tensioni i lartë i gjakut shkakton dëmtimin e veshkëve, por ai mund të jetë edhe sinjal se dëmtimi i veshkëve tanimë ka ndodhur.
- Kontrollimi më i mirë i tensionit të gjakut e ngadalson progresionin e SKV, duke e prolonguar nevojën e pacientit për dijalizë.

Sa shpesh është i përfaqësuar tensioni i lartë i gjakut?

- Në botë rreth një bilion njerëz kanë tension të lartë të gjakut dhe pritet që deri në vitin 2025 ky numër të rritet në mënyrë dramatike deri në 1.56 bilion.
- Një nga katër raste të mosfunksionimit të plotë të veshkëve është rezultat i tensionit të lartë të gjakut.

Çfarë ndodh me veshkët kur kemi tension të lartë të gjakut?

- Kur veshkët dëmtohen nga tensioni i lartë i gjakut, ato nuk mund në mënyrë efektive ta kryejnë funksionin e tyre vital-filtrimin e materieve dhe lëngjeve të panevojshme nga organizmi si dhe prodhimin e hormoneve esenciale siç është eritropoetini, mungesa e të cilit shkakton gjendjen e anemisë së organizmit.
- Kur kemi gjendje të anemisë zemra duhet të punojë më fortë në mënyrë që ta kompenzojë mungesën e oksigjenit në organizëm që ka për pasojë ndjenjën e lodhjes.
- Anemia është drejtpërdrejt e lidhur me rritjen e rrezikut nga sëmundjet kardiovaskulare te pacientët me SKV.

Çfarë të bëni nëse keni tension të lartë të gjakut?

- Pacientët që kanë tension të lartë të gjakut duhet të bëjnë ekzaminime që të konstatojnë dëmtimin eventuale të veshkëve.
- Pacientët e rrezikuar nga zhvillimi i SKV ose të cilët kanë SKV duhet të ndërmarrin masa për zvogëlimin e tensionit të gjakut përmes ndryshimit të stilit të jetës dhe mënyrës të të ushqyerit siç janë p.sh zvogëlimi i sasisë së kripës në ushqim, konsumimi i vogël i alkoolit dhe ushtrimet e rregullta fizike.
- Nëse pacientët i përmbahen rekomandimeve për ndryshimin e stilit të jetës dhe për marrjen e rregullt të barnave, ekzaminimet kanë treguar se me rregullimin e tensionit të gjakut reduktohet rreziku nga SKV si dhe rreziku nga dijaliza dhe mundësia për sulme në zemër dhe në tru.

Fig. 10. WKD 2009

Fig. 11. WKD 2009

 МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

 ЗДРУЖЕНИЕТО НА НЕФРОЛОЗИТЕ ПРИ МАКЕДОНСКОТО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО

 МАКЕДОНСКОТО ЗДРУЖЕНИЕ ЗА НЕФРОЛОГИЈА, ДИЈАЛИЗА, ТРАНСПЛАНТАЦИЈА И ВЕШТАЧКИ ОРГАНИ

 НЕФРОН
 ОБРАЗОВАТЕЛНО-НАУЧНО ДРУШТВО

имаат чест да Ве поканат на
НАУЧЕН СИМПОЗИУМ
 посветен на
Светскиот ден на бубрезите

 Светски
 ден на
 бубрезите
 11 Март 2010

**„КОНТРОЛИРАЈ ГО ДИЈАБЕТЕСОТ - ЗАШТИТИ
 ГИ БУБРЕЗИТЕ“**

Под покровителство на

 МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО
 РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Македонска академија на науките и уметностите
 11 март 2010 година (четврток), 11.00 часот

Fig. 12. WKD 2010

"Водата може да ги заштити Вашите бубрези, но нема да ја излечи бубрежната болест"

Светски ден на бубрегот

ЗАПОЧНИ ГО ДЕНОТ СО ЧАША ВОДА

ГОДИНИТЕ ТВОИ ОД БОГА СЕ ДАР, НО БУБРЕГОТ КАЖУВА КОЛКУ СИ СТАР.

ВАЖНО Е ДА ЗНАЕМЕ ДЕКА:

Раните стадиуми на ХББ немаат симптоми. ХББ што се појави тоа не исчезнува, туку некогаш побрзо некогаш поспоро напредува.

ХББ може да се третира. Што порано дознаете дека имате ХББ, поголеми се и подобри шансите да добиете ефективен третман.

Крвните и уринарни тестови се користат за проверка на состојбата на бубрезите и за рано откривање на ХББ.

ХББ може да напредува до терминален стадиум на бубрежна слабост кој е наречен 5-ти стадиум.

Крајниот 5-ти стадиум на ХББ е животозагрозувачки и бара лекување со дијализа или трансплантација.

Дијализата (хемодијализа или перитонеална) е неидеална заместителна и животоспасувачка терапевска процедура на прочистување на крвта од вишокот на вода и други нежелени состојки.

Трансплантацијата е најдобра и најприродна третманска процедура при што на пациентот со ХББ со хируршка интервенција му се пресадува бубрег од жив донител или од пациент со ирреверзибилна мозочна смрт т.н.кадáver.

Превенцијата (8 златни правила) и раното откривање се базичните принципи врз кои се заснова контролата на ХББ како пандемија на 21 век, а успорувањето на прогресијата на болеста мора да се темели на организирани мерки и активности кои се обврски на државниот здравствен систем како на пример: Отварање мрежа на нефролошки амбуланти и Регистар на ХББ. Со тоа би се спровело тековно, комплетно и системско следење на болеста и со примена на одредени фармаколошки (Еритропоетин стимулатори, ЕСА пред се со долго делување, антидијабетици - инсулин, антихипертензивни и др.) како и други нефармаколошки мерки и постапки би можело да се забави прогресијата на болеста до краен стадиум и да ја одложи потребата од лекување со дијализа и/или трансплантација.

13.03.2014

Светски ден на бубрегот

ХРОНИЧНА БУБРЕЖНА БОЛЕСТ И СТАРЕЕЊЕТО...

...БУБРЕЗИТЕ СТАРЕАТ ЗАЕДНО СО НАС

НЕФРОН

ЗДРУЖЕНИЕ НА БУБРЕЖНО БОЛНИ ГРАЃАНИ

www.nefron.mk

ТЕЛЕФОН ЦЕНТАР ТЕЛЕФОН (02) 322 5899

Светски ден на бубрегот 2014

КОЈ МОЖЕ ДА БИДЕ ЗАСЕГНАТ?

10% од населението во светот имаат некоја форма на ХББ.

Бубрежните болести се јавуваат кај сите луѓе од сите возрасти и раси.

50% од луѓето на возраст од **75 години** и повеќе имаат некој степен на бубрежна оштетување.

25% мажи и 20% жени на возраст помеѓу 65 и 74 години имаат бубрежна болест.

ДАЛИ И ВИЕ СТЕ ВО ГРУПИТЕ СО РИЗИК?

- + Дали имате висок крвен притисок?
- + Дали имате дијабет?
- + Дали во Вашата фамилија имало бубрежно болни?
- + Дали имате висока телесна тежина?
- + Дали пуштите?
- + Дали сте на возраст над 50 години?
- + Дали потекнувате од подрачје каде познавате повеќе од 5 луѓе кои дат на дијализа?

Ако одговорите се **ДА** на едно или повеќе од овие прашања прашања, советувајте се со вашиот матичен лекар за здравјето на вашите бубрези!

ММНОГОСЪСТРАННО ЗАШТИТУВАЊЕ НА ВАШИТЕ БУБРЕЗИ

ХРОНИЧНА БУБРЕЖНА БОЛЕСТ ХББ... ТИВОК УБИЕЦ!

КАКО МОЖЕ ДА СЕ ОТКРИЕ БУБРЕЖНАТА СЛАБОСТ?

Во раните стадиуми бубрежната болест нема никакви знаци и симптоми. Човекот може да изгуби и до 90% од функцијата на бубрезите без да почувствува никакви знаци и симптоми.

Но бубрежната болест може да се открие со едноставни тестови:

- * тест на урината, со проверка дали има протеини во Вашата урина, или
- * тест на крвта, со проверка на нивото на креатинин во крвта.

Правите знаци на бубрежна слабост се: оточи на зглобовите, замор, пореметување во концентрацијата, намален апетит и заматена (пеклива) урина.

ДАЛИ ЗНАЕТЕ ДЕКА ВАШИТЕ БУБРЕЗИ

- + создаваат урина
- + ги отстрануваат отровите и вишокот течности од организмот
- + одржуваат хемиска рамнотежа во Вашето тело
- + помагаат во одржување на крвниот притисок
- + ги одржуваат Вашите коски здрави
- + помагаат во создавањето на црвени крвни зрна

НЕФРОН

ЗДРУЖЕНИЕ НА БУБРЕЖНО БОЛНИ ГРАЃАНИ

www.nefron.mk

Високиот крвен притисок и дијабетесот се најчести причинители за бубрежна болест кај возрасните

8 ЗЛАТНИ ПРАВИЛА КОИ ГО НАМАЛУВАТ РИЗИКОТ ОД ХББ

1. Бидете активни и вежбајте
2. Редовно контролирајте го шеќерот во крвта
3. Мерете и регулирајте го крвниот притисок
4. Хранете се здраво и контролирајте ја вашата телесна тежина
5. Пијте доволно течности, особено вода
6. Не пушете
7. Не земајте лекови на своја рака
8. Редовно проверувајте ја функцијата на Вашите бубрези доколку имате еден од наведените ризик-фактори:
 - * ако сте дијабетичар
 - * ако имате висок крвен притисок
 - * ако имате висок телесна тежина
 - * ако еден од Вашите родители или друг член на семејството имал некоја бубрежна болест

Fig. 13. WKD 2014

Не земајте лекови на своја рака!

7

Имате шеќерна болест?
Имате историја на бубрежна болест во Вашето семејство?
Имате висок крвен притисок?
Имате прекумерна телесна тежина?
Ако припаѓате на некоја од наведените групи, консултирајте се со Вашиот лекар!

8

Светски ден на бубрегот

World Kidney Day 2016-2019

ДЕЦАТА & БУБРЕЖНИТЕ БОЛЕСТИ
ДЕЈСТВУВАЈ НАВРЕМЕ ЗА ДА ГИ СПРЕЧИШ!

Со денешните современи дијагностички процедури најрано може да се откријат бубрежните заболувања кај децата, уште во матката на мајката. Постојат повеќе дијагностички процедури за рано откривање на бубрежните болести и малформации, уште во најрана возраст. Рано откриените бубрежни болести можат навреме да се третираат илени да се успори нивната прогресија. **Затоа, Не заборавате да го прашате Вашиот доктор за здравјето на бубрежите на Вашето дете!**

Тимот на Светскиот ден на бубрегот силно верува во важноста за зголемување на свесноста кај населението за бубрежните болести кои се широко застапени во популацијата, вклучувајќи ги и децата. Затоа, од клучно значење е споделивање на едукативни информации за рано откривање на болестите и промовирање на здрав животен стил од најрана возраст. **Поради тоа, за нашата 11-та кампања, уште еднаш ги здружуваме силите за градење на идни здрави генерации!**

Светскиот ден на бубрегот се одбележува секоја година во повеќе од 150 земји во светот каде се организират илјадници јавни настани со цел зголемување на свесноста на населението за превенцијата и рано откривање на бубрежните болести, свесност за ризик факторите и свесност за живот со бубрежна болест. **Нашата цел е: ЗДРАВИ БУБРЕЗИ!**

НЕФРОН ИНФО ЦЕНТАР
02 / 3 22 58 99
БЕЗПЛАТНО НА БУБРЕЖНИТЕ БОЛЕСТИ ГРАЃАНИ

Министерство здравство и информатика, диспанс,
информатички и едукативни центри

www.nefron.mk

Светски ден на бубрегот

ДЕЦАТА & БУБРЕЖНИТЕ БОЛЕСТИ
ДЕЈСТВУВАЈ НАВРЕМЕ ЗА ДА ГИ СПРЕЧИШ

НЕФРОН ИНФО ЦЕНТАР
02 / 3 22 58 99
БЕЗПЛАТНО НА БУБРЕЖНИТЕ БОЛЕСТИ ГРАЃАНИ

Министерство здравство и информатика, диспанс,
информатички и едукативни центри

www.nefron.mk

8 ЗЛАТНИ ПРАВИЛА

Бидете активни и вежбајте!

1

Контролирајте го крвниот притисок!

3

Пијте доволно вода!

5

Јади здрава храна!
Внимавате на внесот на мажири во организмот

2

Хранете се здраво и контролирајте ја телесната тежина!

4

Не пушете цигари!

6

Fig. 14. WKD 2016

Fig. 15. WKD 2016

Fig. 16. WKD 2018

Светскиот ден на бубрезите е најодбележуван настан во светот кој се фокусира на здравјето на бубрезите.

Во март 2018 година Светскиот ден на бубрезите и Меѓународниот ден на жената се одбележуваат на ист ден, нудејќи ни можност да размислиме и апелираме до сите жени и девојки од светот за важноста на нивното здравје, посебно за грижата и здравјето на бубрезите кај жената.

ЗЛАТНИ ПРАВИЛА ЗА ЗДРАВИ БУБРЕЗИ

1. Бидете активни и вежбајте.
2. Редовно контролирајте го шеќерот во крвта.
3. Мерете и регулирајте го крвниот притисок.
4. Хранете се здраво и контролирајте ја вашата телесна тежина.
5. Пијте редовно течности, особено вода.
6. Не пушете.
7. Не земајте лекови на своја рака.
8. Редовно проверувајте ја функцијата на вашите бубрези.

Светски ден на бубрегот

Бубрезите & Женското здравје

Видливи се, променливи, достапни...

НЕФРОН
ЗДРУЖЕНИЕ НА БУБРЕЖНО БОЛНИ ГРАЃАНИ
www.nefron.mk

МЗНДТВО

Светскиот Ден на Бубрегот е иницијатива на **ISN** **IFKF**

Хроничната бубрежна болест (ХББ) е светски јавно-здравствен проблем со несакани последици на бубрежна инсуфициенција, дури и предвремена смрт.

ХББ зафаќа околу 195 милиони жени ширум светот.

ПОВЕКЕТО ЛУЃЕ НЕМААТ СИМПТОМИ СЕ ДОДЕКА ХРОНИЧНАТА БУБРЕЖНА БОЛЕСТ (ХББ) НЕ НАПРЕДНЕ.

ЧОВЕКОТ МОЖЕ ДА ИЗГУБИ И ДО 90% ОД ФУНКЦИЈАТА НА БУБРЕЗИТЕ БЕЗ ДА ПОЧУСТВУВА НИКАКВИ ЗНАЦИ И СИМПТОМИ

ТОКМУ ЗАТОА ХББ Е ПОЗНАТА И КАКО ТИВОК УБИЕЦ

НАВРЕМЕНАТА ДИЈАГНОЗА Е КЛУЧНА!

ПОМОГНЕТЕ НИ ДА ЈА ПОДИГНЕМЕ СВЕСТА!

ХББ е 8-та водечка причина за смрт кај жените, со годишно околу 600 000 смртни случаи.

1 од 10

Возрасни имаат хронична бубрежна болест (ХББ). ХББ е една од најбрзорастечките болести во светот. ХББ Не е Ретка Болест.

Во Република Македонија има 1.600 пациенти со краен стадиум на ХББ. Од нив 1.350 се на редовен третман на дијализа, а околу 250 пациенти се со трансплантиран бубрег.

Секоја година нови 300 пациенти започнуваат со терапија. Од нив 170 се мажи, додека 130 се жени.

РЕГУЛАРНА ДИЈАЛИЗА И УСПЕШНА ТРАНСПЛАНТАЦИЈА МОЖЕ ДА ГИ ЗГОЛЕМИ ШАНСИТЕ ЗА УСПЕШНА БРЕМЕНОСТ КАЈ ЖЕНИТЕ СО ХРОНИЧНО ЗАБОЛУВАЊЕ НА БУБРЕЗИТЕ

Fig. 17. WKD 2018

In conclusion, we could say the continuous activities during the WKD contributed to the improvement of the nephrological care and protection of the citizens of the Republic of N. Macedonia.

Acknowledgement to Goce Aleksoski for the technical assistance.

The paper is part of the project “History of Nephrology in North Macedonia”, funded by the Macedonian Academy of Sciences and Arts.

REFERENCES

1. <https://www.worldkidneyday.org/2020-campaign>.
2. <https://www.worldkidneyday.org/about/world-kidney-day/>.
3. S. Naicker et al. The Novel Corona-VIRUS 2019 epidemic and kidneys. *Kidney International* (2020) 97, 824-828.
4. Y. Cheng et al. Kidney disease is associated with in-hospital death of patients with COVID-19. *Kidney International* (2020) 97, 829-838.
5. <https://www.worldkidneyday.org/2021-campaign/2021-wkd-theme/>.
6. M. Polenakovic. Artificial Organs 2000 ESAO Pri (Contributions), 2020, 41 3; 77–90.

Резиме

ВАЖНОСТА НА СВЕТСКИОТ ДЕН НА БУБРЕЗИТЕ СВЕТСКИ ДЕН НА БУБРЕЗИТЕ – 11 МАРТ 2021 ГОДИНА – ДА СЕ ЖИВЕЕ ДОБРО СО БУБРЕЖНА БОЛЕСТ

**Момир Х. Поленаковиќ¹, Сашо Дохчев²,
Ирена Рамбабова-Бушлетиќ³, Душко Ѓорѓиевски⁴, Гоце Спасовски³**

¹ Македонска академија на науките и уметностите Скопје, РС Македонија

² Клиника за урологија, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, РС Македонија

³ Клиника за нефрологија, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, РС Македонија

⁴ Здружение на бубрежни пациенти „Нефрон“, Скопје, РС Македонија

Светскиот ден на бубрезите (СДБ) е глобална кампања за подигнување на свеста за важноста на нашите бубрези за целокупното здравје и за намалување на зачестеноста и влијанието на бубрежните заболувања и придружните здравствени проблеми во светот. Бубрежната болест е незаразна болест и моментално засега околу 850 милиони луѓе во светот. Секој десетти возрасен човек има хронична бубрежна болест (ХББ). Глобалниот товар на ХББ се зголемува и се предвидува да стане петта најчеста причина за изгубени години од животот на глобално ниво до 2040 година. ХББ е главната причина за катастрофалните здравствени трошоци. Трошоците за дијализа и трансплантација се 2–3 % од годишниот буџет за здравствена заштита во земјите со високи примања. Од клучно значење е што може да се спречи заболувањето на бубрезите и да се одложи прогресијата кон последната фаза на заболување на бубрезите со соодветен пристап до основната дијагностика и раниот третман. Оваа година Светскиот ден на бубрезите продолжува да ја подигнува свеста за зголемениот товар на болестите на бубрезите во светот и стремење кон здравјето на бубрезите за секого, насекаде. За време на пандемијата со КОВИД 19 на пациентите им се оштетени и бубрезите, освен респираторниот тракт и другите органи. Тоа може да доведе до зголемување на акутната бубрежна инсуфициенција и хроничната бубрежна инсуфициенција и смрт. Затоа, важно е да се иследи бубрежната функција кај секој пациент со вирусот КОВИД 19. Во РС Македонија од 2006 година до денес нефролозите и другиот медицински персонал посветен на раната дијагноза, превенција и третман на бубрежни заболувања учествуваа во активностите на Светскиот ден на бубрезите. Овие активности беа поддржани од Македонското друштво за нефрологија, дијализа, трансплантација и вештачки органи, Клиниката за нефрологија на Медицинскиот факултет, Македонската академија на науките и уметностите, Владата на РС Македонија, невладините нефролошки организации (НЕФРОН) и од медиумите. Имаше предавања и презентации посветени на темата на СДБ, публикации во списанија, како и активности за испитување на бубрежната функција на пациентите во медицинските центри. Активностите за време на СДБ придонесоа за подобрување на нефролошката заштита на граѓаните на РС Македонија..

Клучни зборови: Светски ден на бубрезите, бубрежна болест, рано дијагностицирање, превенција, терапија